

Dat is Delila niet

JAN FRINGS

In de Librije staan vier pilaren. Daarop staan afbeeldingen van diverse personages. Op de meest oostelijke zijn dat de apostel Petrus, te herkennen aan een sleutel, de apostel Paulus, te herkennen aan een zwaard, en nog twee andere figuren. Deze twee hebben geen attributen, zoals die werden gebruikt om aan te geven welke (heilige) persoon werd bedoeld.

Het gaat hier om een man en een vrouw; dat is duidelijk genoeg. De man heeft een volle baard en vanonder zijn muts golft een bos haar. Op de een of andere manier – vanwege al dat haar? – is aan die man de naam *Simson* of *Samson* gekoppeld. Maar niemand weet meer hoe dat zo is gekomen. En die vrouw, dat is dan *Delila*. Want die twee horen bij elkaar; dat weet iedereen.

Bóós

Maar het is zeer onwaarschijnlijk dat die twee figuren Simson en Delila voorstellen.

Daar zijn nogal wat redenen voor. Simson is een figuur uit het *Oude Testament*. Zijn geschiedenis staat in Richteren 13 – 16. Daaruit blijkt, behalve dat hij zijn haar liet groeien en erg sterk was, dat hij heetgebakerd was, met een zwak voor Filistijnse vrouwen, die hij vervolgens niet aan kon. In Richteren 14 staat dat hij verliefd werd op een Filistijnse vrouw en dat hij daarmee trouwde. Tijdens de bruiloft gaf hij de dertig feestgenoten een raadsel op; als ze dat konden oplossen, zouden ze allemaal van hem een overkleed en een onderkleed krijgen, en anders zou hij

Simson (of Samson) en Delila? (foto's: Paul Ploegman)

van hen dertig over- en onderkleden krijgen. Toen ze dat raadsel niet konden oplossen, werd zijn vrouw ingeschakeld om achter de oplossing te komen, en na zeven dagen klagen dat hij niet van haar hield, zwichtte Simson en vertelde haar de oplossing. Dus moest Simson betalen, en dat deed hij door dertig Filistijnen dood te slaan en hun kleden aan de bruiloftsgasten uit te delen. Maar bóós was hij en bóós ging hij terug naar zijn ouderlijk huis. De vrouw ‘werd gegeven’ aan de bruidsjonker.

Na enige tijd ging Simson toch maar eens terug, en merkte dat zijn vrouw intussen andersmans vrouw was. Haar vader meende dat misschien de jongere zuster wat was, maar Simson was nu zo kwaad dat hij – het was oogsttijd – de korenvelden in lichterlaaie zette. Dat gaf natuurlijk weer rumoer en het eind van het liedje was dat Simson duizend Filistijnen dood sloeg. Duizend betekent natuurlijk gewoon: veel. Dan is er een kort verhaal dat Simson een hoer in Gaza bezocht en bij het naar huis gaan de stadspoort wat verlegde. En toen werd hij pas verliefd op Delila.

Zeven pezen

Delila werd door Filistijnse gezaghebbers benaderd om achter het geheim van Simsons kracht te komen. Ze zou er heel wat geld voor krijgen. Kennelijk was het een wat eenzijdige liefdesrelatie, het kan ook zijn dat er wel heel erg veel geboden werd en allebei kan ook. ‘Wat ben jij toch sterk,’ zei ze, ‘wat moet er wel niet nodig zijn om je vast te binden.’ Simson hield een ingewikkeld verhaal over zeven speciale pezen. Ze kreeg die pezen van haar omkopers en tijdens een amoureuze samenzijn bond ze hem ermee terwijl er toevallig een stel Filistijnen in de andere kamer zat. Toen riep ze: ‘De Filistijnen over u, Simson’, en toen bleek dat zijn verhaal niet waar was geweest. Daarop was het Delila die klaagde dat Simson gekocht had. Leerde Simson van dit incident? In

ieder geval herhaalde dit spel zich. Uiteindelijk vertelde hij zijn geheim en dat werd zijn einde. Maar dat is een bekend verhaal; voor details, zie Richteren 13 – 16. Daar staat ook dat Simson Israël twintig jaar had gericht; vermoedelijk was hij nog geen veertig jaar oud bij zijn dood.

Zedig

Ziet de zwaar gelokte man op de pilaar eruit als een jong heethoofd? Nee, het is meer een bedaagde oude heer met een kalotje op. En een grote baard, maar dat had K.O. Meinsma ook, om maar iemand te noemen. En de dame, ziet die eruit als een mannenverslindende verraadster? Eigenlijk kijkt ze nogal zedig, niet direct opwindend. Maar er zijn meer overwegingen. Als dit Simson en Delila zouden zijn, zouden ze de twee enige oudtestamentische figuren in de Librije zijn. Het kwam in de kunst wel meer voor dat een oudtestamenteel tafereel werd gekoppeld aan een nieuwtestamenteel; dan was er altijd iets gemeenschappelijks. Maar in hoeveel bochten moet iemand zich draaien om het duo Petrus en Paulus te koppelen aan het duo Simson en Delila? Te veel; de theorie dat Paulus een spion van de Romeinen zou zijn is uit de 20^e eeuw. Dan is er nóg een overweging. Op veel plaatsen is te zien dat figuren aan de westkant van een kerk of aan een kerk gerelateerd gebouw meer ‘aards’, die aan de oostkant meer ‘hemels’ zijn. Ook in de Librije is dit fenomeen herkenbaar, en wel aan de versiering van de lectrijnen. Die zijn van de hand van dezelfde kunstenaar als de beeldhouwwerken aan de pilaren: Wilhelm de Beldesnyder. De volgorde van de lectrijnversieringen is, van west naar oost, als volgt: bloem, kop, kop, pelikaan (zinnebeeld van Christus), Christuskop, martelares, Onze Lieve Vrouw in een stralenkrans, het Lam Gods met kruis, een duif (zinnebeeld van de Heilige Geest) en ten slotte God de Vader en God de Zoon. En dan zou, op de meest oostelijke pilaar een onbekende vrouw Delila zijn, dat loeder? Mooi niet.